

Prejav na zakladajúcom sneme KDH

(1990)

Sloboda bola víziou pre dve generácie našich ľudí. O slobode snívajú väzni, odsúdení za svoje presvedčenie, názory a nezávislé konanie. Slobodu mali na mysli veriaci tajne navštevujúci kostoly, slobodne chceli cestovať mládež izolovaná drôtom od ostatného sveta a plánovaných obmedzení sa chceli zbaviť občania ochotní ísť so svojimi peniazmi a svojou kožou na trh. Je nás veľa, ktorí sme mali a máme aj predstavy o obsahu slobody. Jej obsahom je kresťanstvo. Ono nám určuje hranice slobody, aj východiská v jej rámci. Ono nás spája s našimi priateľmi doma i v zahraničí. Niektorí z nich sú tu a my sa tešíme, že sú s nami. Kresťanstvo nám dáva presvedčenie o správnosti našich rozhodnutí. Sloboda, ktorá sa zdala chvíľami vzdialená, chvíľami blízka, je odrazu pred nami.

Dnes uplynuli odvtedy práve tri mesiace, čo študentská demonstrácia začala posledné dejstvo rozkladu starého režimu. Komunistická strana stratila v ústave svoje vedúce postavenie, ktoré v srdciach a v myšliach nášho ľudu nikdy nemala. Začala sa celonárodná diskusia o budúcej podobe nášho spoločenského života a mnohé cesty sa zdajú otvorené. Teraz sa rozhoduje o podobe našej demokracie. Za rozhodujúci zážitok dvoch generácií žijúcich v predchádzajúcom režime považujem odpor proti diktátu zhora a konečnú neúčinnosť takého diktátu. Koniec koncov režim sa zrútil pod tlakom spontánneho ľudového hnutia zdola, nie v dôsledku vopred prepracovaného a schváleného postupu niekde hore.

Tento model ľudovej aktivity zdola aplikujeme na zrod nášho hnutia. Na výzvu z konca novembra minulého roku ste začali zakladať kresťanskodemokratické kluby po celom Slovensku. Kluby vznikali na základe živého záujmu ľudí s organizačným príspevom miestnych aktivistov. Hlavným podnetom na zakladanie klubov nie je výzva na ich zakladanie, ale jasná predstava našich členov o spoločenskom pôsobení kresťanských a demokratických ideálov. Tieto ideály sú zároveň jednotiacim a odlišujúcim prvkom nášho hnutia.

Nech mi je dovolené zdôrazniť, že naše hnutie je jediným masovým hnutím v Československu, ktoré takto dôsledne vzniká aktívou zdola. Nech je táto skutočnosť našim príspevkom k rodiacej sa demokracii v republike.

Vo výzve boli uvedené kontaktné adresy, ako jediný orgán vznikajúcich klubov. Kontaktné adresy mali slúžiť iba na registrovanie a vzájomné informovanie klubov. Pôvodná predstava bola, že kontaktné adresy postačia na koordináciu hnutia až do zakladajúceho zjazdu. Realita života nás prinútila poopraviť pôvodné predstavy. Kluby začali vznikať tak rýchlo a v takom množstve, že si samy vynútili formovanie oblastných centier. Taktiež v Bratislave bolo treba vybudovať koordinačné centrum celého hnutia, inak by nebolo možné zabezpečiť spojenie medzi klubmi na Slovensku, ani pripraviť tento zjazd. Všetky centrá vznikli práve na základe požiadaviek a tlaku zdola. Vo výzve na zakladanie klubov sme prisľúbili, že rozhodnutie o politickej alebo nepolitickej povahe hnutia prijme zjazd zástupcov klubov, čiže vy. Sľub plníme. Hnutie sme doteraz neregistrovali na ministerstve vnútra, pretože nikto z nás nemal na to mandát. Čakáme na vaše rozhodnutie, ale netajme sa, aké by malo byť. Členovia klubov, a možno nielen oni, od nás všetkých očakávajú, že budeme účinne a dôrazne presadzovať do praxe kresťanskodemokratické myšlienky. Majú dôvod na takéto očakávanie, veď aj v demokratických pomeroch sa môže vývoj v republike uberať rôznym smerom.

Svoje predstavy o podobe a obsahu štátnej politiky môžeme najlepšie uskutočniť, ak vstúpime do politiky. Musíme byť tam, kde sa

prijímajú štátne rozhodnutia. Potrebujeme mať svojich poslancov v zastupiteľských zboroch všetkých stupňov, v národných výboroch, v Slovenskej národnej rade a vo Federálnom zhromaždení, aby sme mohli ovplyvňovať tvorbu zákonov a navrhovať a hlasovať za svoje zákony. Ak to chceme dosiahnuť, musíme kandidovať vo voľbách.

Na tomto zjazde vám predkladáme na schválenie návrh stanov nášho hnutia. Stanovy nám umožnia kandidovať svojich poslancov vo voľbách. Navrhujem vám, aby ste stanovy schválili.

Naše hnutie však nechce byť iba úzko politickým hnutím. Diskusie na pôde klubov, stretnutia zástupcov klubov aj zhromaždenia našich sympatizantov ukázali, že ľudia od nás očakávajú viac, než len riešenie politických problémov. Hlásia sa k nám záujmové zväzy a rôzne spolky, ktoré nechcú kandidovať vo voľbách, ani počúvať politickú argumentáciu, ale cítia sa s nami spojení práve cez naše ideové východiská. Hoci sami nechcú vstúpiť na politickú scénu, vedia, že budú potrebovať podporu a my im ju chceme poskytnúť.

Vnútnú štruktúru nášho hnutia sme prispôbili tak, aby rôzne spolky a zväzy – aj tie, ktoré v budúcnosti ešte len vzniknú – našli svoje miesto a možnosť pôsobenia. Ťažké je dnes na začiatku odhadnúť vzájomný pomer politicky angažovanej a nepolitickej časti hnutia. Nie je to ani treba. Život sám sformuje ich vzájomné vzťahy, a my sa im prispôbime. Sľubujeme si od nepolitických združení v našom hnutí, že budú zdrojom myšlienkových a organizačných podnetov pre celé hnutie, ba azda aj jeho svedomím, ak to bude potrebné. Vznikáme ako široké ľudové hnutie, a takým chceme aj zostať. Nie sme konfesijným hnutím a vítame medzi sebou príslušníkov všetkých cirkví, ba aj ľudí bez náboženskej príslušnosti, uznávajúcich kresťanské etické hodnoty. Chceme vytvoriť priestor a viesť dialóg o našom hnutí aj s príslušníkmi národností žijúcich na Slovensku. Chceme poznávať ich záujmy a pomáhať im pri ich uplatňovaní.

Prežívame prelomové obdobie, spoločenské, politické a hospodárske štruktúry doterajšieho systému zanikajú, nové sa iba rodia. Rozklad doterajších štruktúr prebieha aj v okolitých štátoch niekdaj-

šieho komunistického bloku. Ocítame sa v prostredí spoločenských pohybov, zániku mocenských centier a neistoty o nových centrách. Je to obdobie plné rizík, ale riziká sú nevyhnutné, ak chceme prekonať 40-ročnú stagnáciu. V tejto situácii napätia aj nádeji musíme vybudovať silné hnutie, ktoré bude oporou nám a ak to bude potrebné, aj celej spoločnosti.

Budujeme Kresťanskodemokratické hnutie s jasnou predstavou o svojich cieľoch a s ponukou riešení spoločenských problémov, Kresťanskodemokratické hnutie ako záruku, že si budeme vládnuť sami. Minulosť nám dáva oprávnenie, že sme schopní vybudovať také hnutie. My sme predsa dokázali vzdorovať 40 rokov ideologickému a politickému marxistickému režimu. My sme mali podiel na budovaní a ochrane tajnej cirkvi. My sme vydávali samizdatovú tlač, spolu s našimi českými priateľmi sme v roku 1985 usporiadali púť na Velehrad, o tri roky neskôr najväčšiu podpisovú akciu za náboženskú slobodu v komunistickom bloku. V marci 1988 sme usporiadali v Bratislave manifestáciu za náboženské a občianske práva. Skúsenosti a silu, ktorú sme získali v uplynulých zápasoch, použijeme na tvorbu našich programov. Keď boli úspešné v minulosti, prečo by neboli rovnaké aj v budúcnosti. Začíname obdobie rizík, premien a nádejí, ale práve takéto obdobie je dôstojné pre náš začiatok, pretože v takomto období sa rodí sloboda.

Nitra 17. februára 1990